

ŠEBEŠSKÉ NOVINKY

4. číslo | December 2025 | ročník vydania: XII. | štvrťročník | EV 5664/18 ISSN 2585-920 X

12

Dvanásť rokov existencie Občianskeho združenia

Naša Nižná Šebastová

Vlastná tvár v zrkadle – pár otázok a odpovedí (nielen) samému sebe

Od založenia Občianskeho združenia Naša Nižná Šebastová uplynul už tucet rokov, teda rovných dvanásť, čo je akiste dostatočne dlhá doba na istú rekapituláciu a hodnotenie zásadných udalostí uplynulých rokov priamo súvisiacich s činnosťou združenia z hľadiska ním stanovených cieľov. Formou fiktívneho rozhovoru so samým sebou sa pokúsime zhrnúť a zhodnotiť najvýznamnejšie udalosti, ktoré zasiahli (či už pozitívne alebo negatívne) do života Šebastovčanov a v danom čase stáli v centre pozornosti členov občianskeho združenia. Otázky fiktívneho autorovho dvojníka (Alter Ega – v skratke AE) sú kladené autorovi tohto článku, ale jeho odpovede na ne by mali mať širší dosah.

AE 1: Čo podnietilo vznik združenia, kto inicioval jeho založenie a aké boli začiatky jeho pôsobenia najmä v súvislosti s napĺňaním prvého významného cieľa, ktorý si jeho členovia stanovili krátko po jeho založení?

MB: Keď sa v roku 2013 skupinka Nižnošebastovčanov nespokojná s vtedajším „bezkrvným a mdlým“ životom miestnej komunity zamýšľala nad spôsobom, ako ho pozitívne zmeniť, prišiel Ing. Miroslav Rusiňák s návrhom založenia občianskeho združenia, ktoré by poukazovalo na aktuálne problémy obyvateľov danej miestnej časti Prešova, predkladalo ich kompetentným orgánom mesta a pomáhalo pri ich riešení. Bol nielen hlavným iniciátorom združenia, ktoré po dohode jeho spoluzakladateľov dostalo oficiálny názov Občianske združenie Naša Nižná Šebastová, ale získal si dôveru všetkých jeho členov a stal sa prvým a jediným predsedom v celej jeho doterajšej existencii.

Pretrvávajúci problém s nevyhovujúcimi priestormi miestnej materskej školy bol jedným spomedzi mnohých problémov trápiacich v tom čase nielen členov novozaloženého združenia, ale najmä mnohých Šebastovčanov, hlavne mladé rodiny s malými deťmi. Doriešenie stálych a komfortných priestorov pre miestnu materskú školu bolo prvým dôležitým cieľom členov OZ NNŠ. Materská škola dlhodobo sídlila v starej budove patriacej pôvodne miestnej cirkvi, ktorá ju opätovne získala v reštitúcii po roku 1989 so zámerom jej nového využitia po nevyhnutnej rekonštrukcii. Osadenstvo materskej školy sa preto dočasne usadilo v iných cirkevných, aj keď v provizórnych priestoroch, pravda, s podmienkou, že tam pobudne do vybudovania nových priestorov v zrekonštruovanej budove bývalého miestneho kultúrneho strediska na Haburskej ulici. Po poldruharočnom ustavičnom tlaku a naliehaní na kompetentné orgány, konkrétne na poslancov mestského zastupiteľstva a aktuálneho primátora mesta Prešov Pavla Hagyarího, podarilo sa členom združenia v spolupráci s vtedajším poslancom za danú miestnu časť Martinom Lipkom otvoriť v školskom roku 2014/15 zrekonštruované priestory novej materskej školy pre päťdesiat šebastovských detí. Bol to prvý úspech a splnený cieľ členov novovzniknutého združenia.

AE 2: Čo možno pokladať za najväčší úspech v doterajšej existencii Občianskeho združenia Naša Nižná Šebastová a ako sa odrazil v kvalite života obyvateľov danej miestnej časti Prešova?

MB: Nesporne ním bola osobná i materiálna (finančná) účasť občianskeho združenia na iniciovaní obnovy miestneho historického parku, ktorý si členovia zvolili za vhodné miesto konania nimi organizovaných každoročných kultúrno-spoločenských a športovo-zábavných podujatí. Občianske združenie Naša Nižná Šebastová iniciovalo projekt revitalizácie dlhé roky zanedbávaného šebastovského historického parku známeho ako Panská záhrada už v roku 2017. Do prípravy vlastného návrhu, vypracovaného pôvodne v spolupráci so študentskými ateliérmi Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, investovalo nielen vlastné finančné prostriedky, ale aj veľa úsilia poverených členov pri presadzovaní vlastných predstáv pripravovaného projektu revitalizácie; išlo o rokovania s vtedajšou riaditeľkou prešovských pamiatkarov, hlavnou architektkou mesta či zástupcami mestského zastupiteľstva. Občianskym združením NNŠ skromnejšie navrhovaný projekt revitalizácie historického parku sa stal odrazovým mostíkom na vypracovanie veľkorysého, finančne náročného projektu schváleného najprv kompetentnými orgánmi mesta, potom aj štátu. Po získaní finančných prostriedkov z eurofondov sa nakoniec podarilo projekt obnovy a revitalizácie šebastovskej Panskej záhrady úspešne zrealizovať podľa odborníkmi navrhovaného projektu. Revitalizácia parku vzhľadom na nečakané objektívne okolnosti (koronavírusová pandémia) trvala oveľa dlhšie, ako bol pôvodný

plán jeho obnovy. Od iniciovania projektu občianskym združením v roku 2017 do ukončenia revitalizačných prác pod dohľadom kompetentných orgánov mesta a opätovného otvorenia areálu Panskej záhrady v máji 2024 uplynulo sedem rokov. Revitalizovaný šebastovský historický park sa po jeho sprístupnení verejnosti stal nielen ozajstným skvostom danej miestnej časti, ale aktuálne aj najkrajším parkom v meste Prešov. Jeho malebné prostredie poskytuje nielen vhodné miesto na oddych, ale aj na usporadúvanie rôznych kultúrno-spoločenských podujatí pre Šebastovčanov i ľudí zo širokého okolia, čo sa pozitívne odráža v kvalite ich života, o ktorú sa združenie od svojho vzniku usilovalo a stále usiluje.

AE 3: Má zložitá ekonomická a finančná situácia v štáte vplyv aj na organizáciu kultúrno-spoločenských a zábavno-športových podujatí organizovaných Občianskym združením Naša Nižná Šebastová?

MB: Jednoznačná odpoveď znie – áno, má. Aktuálna neobyčajne zložitá ekonomická a finančná situácia štátu totiž výrazne zasiahla aj oblasť regionálnej kultúry. Prejavuje sa to napríklad v menšom množstve finančných prostriedkov poskytovaných kompetentnými orgánmi mesta či kraja (VÚC) na organizáciu miestnych kultúrnych podujatí. Z každoročného kultúrneho kalendára Občianskeho združenia NNŠ kvôli nedostatku finančných prostriedkov vypadol napríklad medzi dospelými Šebastovčanmi obľúbený *Šebešský deň hudby a tanca*. Združenie nútene obmedzilo svoje kultúrne aktivity na organizovanie jediného kultúrneho podujatia – *Šebešského Dňa detí*, ale aj jeho prípravu ohrozuje nedostatok financií. V snahe udržať organizáciu aspoň jedného medzi deťmi i dospelými Šebastovčanmi neobyčajne populárneho kultúrno-spoločenského a športovo-zábavného podujatia boli jeho organizátori vzhľadom na znížený prídelenie financií zo strany mesta a kraja nútení siahnuť k radikálnym opatreniam, aby minimalizovali náklady na usporiadanie podujatia. Prejaví sa to vskromnejšom a finančne menej náročnom hlavnom kultúrnym programe, ako aj v znížených nákladoch na sprievodné (doplňkové) aktivity podujatia.

AE 4: Šebastovské občianske združenie ustavične zápasí aj s nevyhnutnými dodatočnými finančnými výdavkami vyplývajúcimi zo špecifického postavenia miesta konania nimi organizovaných podujatí v historickom parku so štatútom kultúrnej pamiatky. Na čo konkrétne musí združenie v dôsledku toho, že ide o pamiatkovo chránené územie, opakovane vynakladať ďalšie nevyhnutné finančné prostriedky? Čo všetko treba pripraviť pri organizovaní takéhoto kultúrno-spoločenského podujatia pre deti (ale aj pre dospelých) v danom prostredí ešte pred jeho začiatkom a ako by mohlo pomôcť mesto Prešov (vzhľadom na stanovené obmedzenia vyplývajúce zo štatútu pamiatkovo chráneného územia, v ktorom sa príslušné kultúrno-spoločenské podujatia organizujú a s tým súvisiace navýšené finančné náklady združenia)?

MB: Občianske združenie Naša Nižná Šebastová pri iniciovaní projektu revitalizácie miestneho historického parku nemalo v úmysle vytvoriť z neho akúsi „výkladnú skriňu“, do ktorej sa môže nazerať (iba) zvonku a vstúpiť doň iba s mnohými obmedzeniami, ako ich po jeho opätovnom sprístupnení stanovilo mesto. Naopak, od samého začiatku nastoľovalo požiadavku na funkčné využitie jednotlivých priestorov parku aj na kultúrno-spoločenské a športovo-zábavné podujatia. V súvislosti s organizovaním ostatných podujatí v zrevidovanom historickom parku sa však objavili problémy. Dokonca také závažné, že niektorí z členov združenia navrhli na svojom nedávnom stretnutí (vzhľadom na vysoké finančné náklady súvisiace s prípravnými prácami podujatí) opustiť svoj takpovediac domovský stánok, o ktorého zveľadenie sa dlhé roky usilovali.

Nemožnosť vybudovania stáleho pódia (javiska), na ktorom sa realizujú hlavné kultúrne predstavenia (divadelné, hudobné, tanečné) pre účastníkov podujatia, núti jeho organizátorov vynakladať každoročne dodatočné finančné prostriedky na jeho zapožičanie a postavenie. Problémom navyšujúcim finančné náklady na organizovanie jednotlivých kultúrnych podujatí je aj nedostatočný výkon rozvodov elektrickej siete. Na pokrytie kapacity všetkých odberov elektriny (hudobných nástrojov a elektrických telies občerstvenia) je preto potrebné jej napojenie na dodatočný zdroj zo susednej materskej školy, čo, samozrejme, súvisí s ďalším navýšením finančných nákladov na organizovanie podujatia. Limitujúce sú aj mnohé iné obmedzenia (napríklad zákaz vjazdu servisných vozidiel či vozidiel s občerstvením do areálu parku), čo spôsobuje organizátorom ďalšie problémy. Vzhľadom na úspešnosť a rozšírenosť podujatia nielen medzi Šebastovčanmi, ale aj v jej okolí, mohlo by mesto Prešov hľadať možnosti, ako finančne (alebo inakšie) pomôcť udržať pri živote toto tradičné kultúrne podujatie s pozitívnym ohlasom nielen v Nižnej Šebastovej, ale aj v jej okolí.

AE 5: Z čoho pramenila pôvodná snaha členov združenia vrcholiaca v hľadaní možnosti vystúpenia danej miestnej časti Prešova zo zväzku mesta podľa niekdajšieho vzoru susedných Ľubotíc a ako to ovplyvnilo postavenie danej miestnej časti vo zväzku mesta a ich vzájomný vzťah?

MB: Predovšetkým z pretrvávajúcej nespokojnosti členov združenia s vtedajším stavom verejných vecí, najmä s neadekvátnou pozornosťou kompetentných orgánov mesta k danej miestnej časti vzhľadom na finančné prostriedky jej daňových poplatníkov (najmä firiem pôsobiacich na jej území) odvádzaných do mestskej pokladnice, ktorá vyústila do snahy nasledovať úspešnú cestu Ľubotičanov.

V minulosti mala Nižná Šebastová v porovnaní so susednými obcami výsadné postavenie. Bola spádovou obcou, v centre ktorej dominovali miestne architektonické skvosty – kostol s františkánskym kláštorom a starobylý kaštieľ

s Panskou záhradou ako symboly niekdajšej cirkevnej a svetskej moci. Obec bola sídlom významných cirkevných (farnosť s filiálkami) i svetských či civilných (napríklad škola, obvodné zdravotné strediská) inštitúcií. Neskôr o spomínané honosné postavenie prišla a stala sa jednou z miestnych častí mesta Prešov; spolu so susednou obcou Ľubotice, ktorá však krátko potom zo zväzku mesta vystúpila. Zjavne jej to prospelo, lebo v priebehu nasledujúcich rokov už ako samostatná obec (s vlastným obecným úradom, plánovaním a hospodárením) postupne výrazne napredovala, zatiaľ čo Nižná Šebastová (ako súčasť mesta) prinajmenšom stagnovala či priam upadala.

Stanovený cieľ (dosiahnuť samostatnosť a porovnateľné postavenie z hľadiska životných nákladov, napríklad daní či komunálnych služieb, a tým aj porovnateľnú kvalitu života Šebastovčanov s Ľubotičanmi) vychádzal z overených a porovnateľných finančných príjmov (z odvodov daní) oboch subjektov.

Vytýčený cieľ sa z viacerých objektívnych i subjektívnych dôvodov dosiahnuť nepodarilo. Kompetentné orgány mesta začali však pod stálym naliehaním združenia problémom danej miestnej časti venovať viac pozornosti a niektoré ním iniciované projekty sa podarilo spoločne úspešne zrealizovať (revitalizácia Panskej záhrady, revitalizácia šebastovského „námestia“).

Niektoré z pretrvávajúcich, dlhodobo neriešených problémov, ktoré trápili a trápia Šebastovčanov, však definitívne padli alebo zostali zatiaľ nedoriešené. Azda tým najvýraznejším a najcitlivejším je strata územia bývalého futbalového areálu, ktoré sa združenie usilovalo zachovať ako športovisko pre šebastovské deti a mládež (aj vzhľadom na rozsiahlu výstavbu rodinných domov v blízkosti areálu, a tým aj rastúci potenciál mladých záujemcov o športovanie a zdravý životný štýl). Namiesto prepotrebného športoviska čaká, žiaľ, toto územie skôr či neskôr premena na stavebné parcely (po predchádzajúcej nevyhnutnej zmene územného plánu daného územia, v ktorom sa toto územie eviduje ako športovisko). Medzi zatiaľ nedoriešené problémy patria napríklad aj doposiaľ nezrealizované práce na konečnej podobe šebastovského „námestia“ – nedokončený chodník pred miestnym farským úradom, plánované, ale nedokončené parkovacie miesta atď.).

V súvislosti s uvedeným sa ukazuje potreba stanovenia vízie zmysluplnej činnosti združenia do budúcich rokov v rámci skvalitňovania života miestnej komunity. Mala by sa opierať o intenzívnejšiu vzájomnú komunikáciu a spoluprácu členov združenia s poslancami zastupujúcimi danú miestnu časť v mestskom zastupiteľstve v snahe spoločne dosiahnuť maximum v úspešnom napredovaní danej miestnej časti Prešova.

AE 6: Hovorí sa, že nositeľmi nových (neraz revolučných) nápadov bývajú obyčajne mladí ľudia. Tí však v Občianskom združení Naša Nižná Šebastová prakticky chýbajú. Čo by bolo treba podniknúť, aby sa tento zjavný vekový nepomer v personálnom obsadení združenia zmenil a ako podnietiť záujem mladých Šebastovčanov o prácu v prospech miestnej komunity?

MB: V priebehu celej existencie združenia organizujú všetky kultúrno-spoločenské a športovo-zábavné aktivity pre obyvateľov Nižnej Šebastovej všetkých vekových kategórií v podstate tí istí (až na malé výnimky) jeho členovia. Ide už o neuveriteľných dvanásť rokov venovaných nezištnej práci v prospech zvýšenia kvality života Šebastovčanov a utvrdzovania ich vzájomných vzťahov. Dvanásť rokov nielen ich záslužnej práce, ale aj ich života. Všetci sú od založenia združenia o tucet rokov starší, určite aj skúsenejší, ale po rokoch už akiste aj o čosi menej invenční, nápadití.

Donedávna si tento problém (akosi) nevedomovali, možno aj preto, že boli mladší, plní energie a nadšenia pre prácu v prospech komunity. Čím sú starší, tým viac si uvedomujú naliehavú potrebu oslovenia miestnych mladých nadšencov ochotných zapojiť sa do činnosti združenia. Základným východiskom by malo byť dôkladné poznanie názorov a predstáv týkajúcich sa najnaliehavejších potrieb ich šebastovských rovesníkov. V spolupráci so staršími členmi združenia by mohli získať potrebné sebavedomie, skúsenosti a postupne prevziať riadenie združenia s cieľom komplexného naplnenia ich predstáv v prospech skvalitňovania životného priestoru a životnej úrovne Šebastovčanov.

Obraciam sa preto s výzvou adresovanou všetkým mladým Šebastovčanom, ktorým záleží na skvalitňovaní života obyvateľov miestnej časti Prešova, aby neváhali a pridali sa k členom Občianskeho združenia Naša Nižná Šebastová, kde nájdu priestor a podporu na realizáciu vlastných predstáv a nápadov v snahe spoločne sa podieľať na tom, aby bol život danej komunity plnší, pestrejší, zaujímavejší a radostnejší. Potenciálni záujemcovia o členstvo v OZ NNŠ sa môžu ohlásiť prostredníctvom internetovej adresy združenia: nasaniznasebastova@gmail.com alebo cez osobný kontakt s niektorým z aktuálnych členov združenia. Všetci záujemcovia sú v šebastovskom občianskom združení vítaní!

Marián Bilý

Nevšedné životné a profesijné príbehy Šebastovčanov

Rubrika predstavuje neobyčajné životné a profesijné príbehy Šebastovčanov z najrôznejších oblastí života, ktorým sa vďaka svojim vrozeným dispozíciám, respektíve napriek istým handicapom podarilo vytrvalým úsilím naplniť stanovené životné ciele a dosiahnuť výnimočné postavenie vo svojej profesii.

Generálmajor
Ing. Ján Čmilanský.
Foto: archív J. Čmilanského

Generálmajor Ing. Ján Čmilanský (1949)

– verný svojim morálnym zásadám a ideovým postojom

Naše prvé osobné stretnutie s generálmajorom Ing. Jánom Čmilanským sa uskutočnilo akoby symbolicky v pamätných priestoroch spravovaných v minulosti armádou, ktorej generál zasvätil celý svoj profesijný život. Budova na rohu dnešnej Jarkovej a Floriánovej ulice bola dlhodobým sídlom prešovskej vojenskej správy (okresnej, krajskej či územnej) zhromažďujúcej evidenciu brancov, vojakov i nevojakov v spravovanom regióne. V súčasnosti je v prízemnej časti jej priestorov známa talianska kaviareň Bongusto, ktorú sme si obaja obľúbili. Pravidelne ju navštevujeme spolu s jeho manželkou Máriou a našim spoločným priateľom Františkom Ruščákom, mojím bývalým kolegom z niekdajšej Katedry slovenského jazyka a literatúry Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove. Prijemné posedenia a zaujímavé rozhovory pri okrúhlym stole, resp. stolíku s rozvoniavajúcou kávou podnietili môj záujem o hlbšie poznanie neobyčajných životných a profesijných osudov naturalizovaného Šebastovčana generála Čmilanského. Nezabudnuteľné (humorné i menej veselé) zážitky a spomienky na učiteľov, spolužiakov či konškolákov z čias nášho stredoškolského pôsobenia na prestížnej a vďaka kvalitným učiteľom aj vysoko hodnotenej Strednej všeobecno-vzdelávacej škole v Prešove, ktorú sme obaja absolvovali takmer v rovnakom období (generál o čosi skôr ako ja), vystriedali v našich rozhovoroch postupne aj témy súvisiace s našimi životnými a profesijnými osudmi po jej ukončení. Zatiaľ čo moja profesijná cesta bola okrem ročného pedagogického pôsobenia na Vojenskom gymnáziu v Banskej Bystrici spätá s civilnou sférou, Ján Čmilanský zasvätil celý svoj aktívny profesijný život náročnej vojenskej službe. Podstatné míľniky a s nimi súvisiace udalosti na jeho celoživotnej vojenskej ceste od hodnosti poddôstojníka (podporučíka) až po získanie generálskej hodnosti (generálmajor), s ktorou v roku 2002 končil aktívnu vojenskú službu, vzbudili môj záujem a azda zaujmú aj vás – čitateľov našich novín.

Ján Čmilanský sa narodil 11. mája 1949 vo východoslovenskej obci Radačov, ktorá bola v roku 1964 po zlúčení so susednou obcou Meretice premenovaná na **Radatice**; názov vznikol spojením prvých štyroch písmen obce **Radačov** a posledných štyroch písmen obce **Meretice**. Janko pochádzal z viacčlennej roľníckej rodiny. Okrem otca Karola Čmilanského z Radačova a matky Márie, rodenej Fejerčákovej z neďalekého Janova, patrila do rodiny aj o štyri roky staršia sestra Mária.

Rodina žila v Radačove najprv v spoločnej domácnosti s otcovou matkou a jeho sestrou Máriou, neskôr v novom rodinnom dome postavenom Jankovým otcom, do ktorého sa nasťahovali v roku 1954, ako si Janko pamätá aj po veľkom časovom odstupe. Pracovitý otec obhospodaroval spolu štyri a pol hektára pôdy, z ktorej dva hektáre patrili bratovi Jánovi. Rodina mu preto každú jeseň odovzdávala časť úrody. Na poriadnom gazdovstve nemohol chýbať hovädzí dobytok; Jankov otec choval štyri kravy. Boli nielen zdrojom mlieka a mliečnych výrobkov, ale aj ťažnými domácimi zvieratami. Pomáhali pri prácach na poli, ktorým sa otec venoval od mája do septembra. Po ich skončení dochádzal od októbra do apríla za prácou do Prešova. Pracoval ako robotník pri spracovaní dreva na píle.

Základné štúdiá absolvoval v Základnej škole v Radačove v rokoch 1955 až 1964. V čase jeho nástupu do školy išlo o osemročnú základnú školu, od roku 1960 po navýšení dĺžky štúdia o rok o deväťročnú základnú školu. Zmysel pre plnenie povinností (príkazov) a zodpovedný prístup k pridelenej práci mu rodičia vštepovali od útleho detstva. Utvrzovali sa prácou na rodinnom hospodárstve, na ktorej sa musel po príchode domov a splnení školských povinností dennodenne podieľať. Od malička vyháňal husi na pašu a chystal požíveň pre králiky. Neskôr, keď bol starší a silnejší, ho otec postupne zapájal aj do práce pri zväžaní úrody (obilia a ostatných pestovaných plodín) z poľa. Až po splnení povinností sa mohol venovať tradičným zábavkám dedinských chlapcov (v lete najčastejšie futbalu a v zime hokeju). Práce na rodinnom hospodárstve mali nesporne pozitívny výchovný efekt. Prejavil sa nielen spomínanou Jankovou zodpovednosťou a dôslednosťou pri plnení stanovených povinností, ale aj úctou k rodičom a rešpektom k autoritám (učiteľom, nadriadeným). Výchovné usmernenia rodičov a ich spôsob udeľovania pochvál či vyčítania nedostatkov, sa mu „dostávali do krvi“, riadil sa nimi aj v dospelom veku. Či už v rodine v kontakte s vlastnými deťmi, alebo vo vojenskom povolani v postavení nadriadeného v komunikácii so svojimi podriadenými.

Výrazný podiel na formovaní osobnosti mladého Janka mal okrem rodičov aj jeho starý otec Jozef Fejerčák (matkin otec). Pre Janka bol od detstva ozajstným hrdinom, ktorý napriek nepriazni osudu (od dvoch rokov bol sirotou) statočne zápasil o dôstojné postavenie v živote. Bol skvelým rozprávačom. Pútavým rozprávaním si získal obdiv mladého Janka. Zložité životné osudy chlapca vyrastajúceho bez rodičov (vychovával ho jeho strýko; ako jeho poručník získal majetok rodičov), ktorý sa od štrnástich rokov pretíkal životom „na vlastnú päsť“, odkázaný iba na vrodenu vynaliezavosť a pracovitosť, Jankovi vskutku imponovali a natrvalo zostali v jeho pamäti. Neobyčajne ho zaujali aj spomienky deda Jozefa, ako ho Janko dôverne oslovoval, na veľkú vojnu (prvú svetovú), najmä na jeho dramatické rozprávanie o ťažkých bojoch na talianskom fronte pri rieke Piava v rokoch 1917 – 1918. Bol ich priamym účastníkom a svoje očité svedectvo z hrdinských bojov pútavo opísal a sprostredkoval svojmu vernému a nadšenému poslucháčovi. Mladý Janko vskutku sústredene a s veľkým záujmom počúval dedove vojnové zážitky. Hlboko sa zapísali do jeho povedomia a akiste sa mu vybavili v pamäti aj pri neskoršej voľbe jeho vojenského povolania.

Na roky základných štúdií v rodnom Radačove má Janko aj po rokoch veľmi živé a dobré spomienky najmä vďaka zodpovednej výchovnej a vzdelávacej práci učiteľov. Výchovou ho viedli k dodržiavaniu rovnakých morálnych zásad ako jeho rodičia a kvalitou výučby mu poskytli dobré základy pre napredovanie v štúdiu v strednej škole.

Stredoškolské štúdiá absolvoval Ján Čmilanský v rokoch 1964 až 1967 na (v tom čase prominentnej) Strednej všeobecno-vzdelávacej škole v Prešove. Išlo o výberovú školu pripravujúcu študentov na ich budúce vysokoškolské štúdium. Kvalitní a odborne zdatní vyučujúci kládli na svojich zverencov neobyčajné nároky. Tí, čo toto vysoké nasadenie v priebehu náročného trojročného štúdia zvládli, boli po absolvovaní maturitnej skúšky skvelo pripravení na vysokoškolské štúdium. Stredoškólák Čmilanský prosperoval v prírodovedných disciplínach ako matematika, fyzika či deskriptívna geometria (dokonca tak, že mohol pomáhať spolužiakom s riešením domácich úloh). Problémy mu robila najmä angličtina, s ktorou dovtedy neprišiel do kontaktu. Svedomitým štúdiom ju nakoniec zvládol, čo sa mu neskôr v jeho vojenskom povolaní a služobných cestách do zahraničia zišlo.

Úspešné absolvovanie stredoškolských štúdií bolo pre Jána Čmilanského príležitosťou na voľbu ďalšieho štúdia. Z dvoch možností vysokoškolského štúdia (strojníckeho a vojenského) si napokon zvolil štúdium na vojenskej vysokej škole. V roku 1967 nastúpil na štúdiá Veliteľsko – organizátorskej fakulty Vojenskej akadémie Antonína Zápotockého vo Vyškove na Morave. Bol to začiatok jeho budúcej vojenskej kariéry. V priebehu vševojskového veliteľsko – organizátorského odboru štúdia absolvoval v rokoch 1967 až 1969 dvojročnú základnú vojenskú službu a bol preradený do ďalšej činnnej služby. Vojenskú akadémiu ukončil 31. júla 1971 udelením akademického titulu inžinier (Ing.) a vojenskej hodnosti **poručík**, ktoré mu umožňovali úspešne napredovať v nastúpenej ceste vojaka z povolania.

Teoretické vojenské vedomosti a praktické zručnosti nadobudnuté štúdiom na vyškovskej akadémii sa v priebehu nasledujúcich rokov usiloval pretaviť do vojenskej praxe na svojich budúcich pôsobiskách. Postupne úspešne prechádzal výkonmi veliteľských funkcií rôznej úrovne (v hierarchii od nižších k vyšším, resp. zdola nahor). Prvou pracovnou zastávkou, ako sa uvádza v odbornej literatúre dokumentujúcej profesijné postupy slovenských generálov, bolo **Humenné**. V septembri 1971 nastúpil do funkcie *veliteľa školskej tankovej roty* a zároveň *zástupcu veliteľa tankového práporu* Školy pre dôstojníkov v zálohe v 103. tankovom pluku v Humennom. O rok neskôr (od septembra 1972) pôsobil v danom vojenskom útvere vo funkcii *spravodajského náčelníka*.

V Humennom sa Janko zoznámil so svojou budúcou manželkou Máriou (Marienkou, ako sa jej nežne prihovára) pochádzajúcou z Kamenice nad Cirochou. Zosobášili sa v roku 1972. Manželka Mária celé roky statočne znášala všetky príkoria nevyhnutne spojené s manželovou vojenskou kariérou; najmä časté sťahovania súvisiace so zmenou jeho pracovného pôsobiska. Humenné – Prešov – Michalovce – Prešov – Trebišov – Prešov boli východoslovenské mestá, v ktorých manželia Čmilanskí postupne istú dobu pobudli kvôli manželovmu vojenskému povolaniu, aby sa nakoniec definitívne usadili v Prešove. Hlavná ťarcha starostlivosti pri výchove ich detí ležala najmä na pleciah manželky. Postupne sa rodina rozrástla o troch členov (dvoch dcér a syna). Vďaka starostlivosti oboch rodičov dosiahli všetci traja vysokoškolské vzdelanie a úspešne pôsobia v odboroch, ktoré vyštudovali.

Posedenie pri káve v obľúbenom Bonguste.
Foto: archív M. Bilého

V júli 1973 udelili Jánovi Čmilanskému vojenskú hodnosť **nadporučík** a krátko potom (v auguste) nastúpil do funkcie *zástupcu veliteľa pre bojovú prípravu v 14. prieskumnom prápore v Prešove*. V snahe ešte viac prehĺbiť vlastné vojenské teoretické i praktické vedomosti prijal v roku 1975 vyslanie na *dvojročné postgraduálne interné štúdium* vo Vojenskej akadémii Antonína Zápotockého v Brne. Úspešne ho absolvoval v období od septembra 1975 do júla 1977, v júli dosiahol povýšením vojenskú hodnosť **kapitán** a krátko potom nastúpil do funkcie *veliteľa motostreleckého práporu v 63. motostreleckom pluku v Michalovciach*.

V rámci ďalšieho zvyšovania odbornosti veliteľov tankových a motostreleckých vojenských útvarov, v ktorých Ján Čmilanský pôsobil v Humennom a Michalovciach, už s hodnosťou **major** (udelenou v novembri 1978) absolvoval v rokoch 1978 – 1979 *desaťmesačný kurz veliteľov motostreleckých a tankových plukov* v Solnečnogorsku (v bývalom Sovietskom zväze). Úspešne absolvované riadne i postgraduálne vojenské štúdiá doplnené požadovaným viacmesačným zahraničným kurzom predurčili Jána Čmilanského na ďalší profesijný postup do veliteľských funkcií riadenia väčších vojenských jednotiek. Po jeho ukončení nastúpil v septembri 1979 do funkcie *veliteľa 14. prieskumného práporu v Prešove*, na ktorej zotrval až do roku 1982.

Po povýšení do vojenskej hodnosti **podplukovník** na začiatku októbra 1982 nastúpil v novembri toho istého roka do funkcie *veliteľa 55. motostreleckého pluku v Trebišove*, kde pôsobil nasledujúce dva roky (1982 – 1984). V závere októbra 1984 mu zverili funkciu *zástupcu veliteľa 14. tankovej divízie v Prešove* a po udelení vojenskej hodnosti **plukovník** v októbri 1987 sa krátko potom stal *náčelníkom štábu tohto vojenského útvaru*.

V roku 1990 bol útvar reorganizovaný na *14. mechanizovanú divíziu* a plukovník Ján Čmilanský pôsobil od marca 1991 ako jej *veliteľ*. Po vzniku Slovenskej republiky pôsobil od 1. januára 1993 v **služobnom pomere vojaka z povolania** Armády Slovenskej republiky. Na veliteľskom poste zotrval aj po opätovnej reorganizácii divízie na *2. armádny zbor* v novembri 1994. Od septembra toho istého roka pôsobil celé tri roky (do septembra 1997) aj ako *stály člen kolégia náčelníka Generálneho štábu Armády Slovenskej republiky*. V danom období (konkrétne v roku 1966) absolvoval trojmesačný *Vyšší akademický kurz Generálneho štábu* vo Vojenskej akadémii Slovenského národného povstania v Liptovskom Mikuláši, ktorý bol ďalším významným míľnikom na ceste jeho kariérneho postupu. V máji 1997 ho prezident Slovenskej republiky Michal Kováč ustanovil do vojenskej hodnosti **generálmajor** a v septembri toho istého roka ho vymenovali za *zástupcu náčelníka štábu Pozemného vojska Generálneho štábu Armády Slovenskej republiky*. Po zmene zákonných ustanovení o službe príslušníkov slovenskej armády sa 1. januára 1998 stal Ján Čmilanský **profesionálnym vojacom v stálom služobnom pomere**.

Oficiálne stretnutie so vzácnou návštevou z Veľkej Británie.

Foto: archív gen. Čmilanského.

Zmena spoločensko-politických pomerov po páde totalitného režimu v roku 1989 otvorila nové možnosti spolupráce slovenskej armády s armádami západného sveta. Ovládanie angličtiny ako najrozšírenejšieho a najpoužívanejšieho svetového jazyka pri osobných stretnutiach v rámci návštev či pobytov našich armádnych zástupcov v zahraničí sa postupne stávalo nevyhnutnosťou. Polozabudnuté základy angličtiny z čias prešovského stredoškolského štúdia si musel nanovo oživiť a vylepšiť aj generálmajor Ján Čmilanský. V snahe zdokonaľiť sa v angličtine absolvoval v roku 1998 najprv *domáci trojmesačný intenzívny kurz anglického jazyka* vo Vojenskej akadémii SNP v Liptovskom Mikuláši a po ňom aj *dvojmesačný kurz anglického jazyka* v zahraničí, konkrétne vo vojenskej základni v Bordene (v Kanade). Serióznym zvládnutím angličtiny sa mu otvorili dvere na zahraničné služobné cesty do krajín, v ktorých malo Slovensko v rámci svojich veľvyslanectiev aj vojenských zástupcov. Navštívil napríklad Veľkú Britániu, Kanadu, USA, Čínu a iné krajiny, kde mohol pri osobných stretnutiach so svojimi zahraničnými partnermi komunikovať aj bez tlmočníka, keďže ovládal angličtinu.

V máji 1999 sa generálmajor Ing. Ján Čmilanský stal *náčelníkom štábu operačného plánovania Generálneho štábu Armády Slovenskej republiky* a zároveň pôsobil aj ako *stály člen kolégia náčelníka Generálneho štábu Armády SR*. Od začiatku januára 2000 do konca septembra 2002 pôsobil vo funkcii *zástupcu náčelníka Generálneho štábu Armády Slovenskej republiky*. V októbri 2002 po splnení podmienok na výsluhový dôchodok ukončil služobný pomer profesionálneho vojaka. Po zmene stupnice generálskych hodností v Ozbrojených silách Slovenskej republiky bola pôvodne prvá generálska hodnosť generálmajor povýšená na druhú, prvou sa stala hodnosť brigádny generál a treťou generálporučík. V decembri 2002 preto vtedajší prezident Slovenskej republiky Rudolf Schuster povýšil Jána Čmilanského na **generálmajora v zálohe** (ako druhej generálskej hodnosti).

Generálmajor Ing. Ján Čmilanský zverené veliteľské funkcie, vďaka od detstva vstúpanému zodpovednému prístupu k plneniu povinností, vždy zvládol a vykonával k plnej spokojnosti nadriadených vojenských orgánov a mohol tak úspešne napredovať na jeho dlhej, neobyčajne pestrej, no zaiste aj náročnej ceste dôstojníckej kariéry. Jasné svedectvo o tom podávajú ocenenia jeho záslužnej práce v podobe vyznamenaní, ktoré mu boli udelené v priebehu jeho vojenskej kariéry: Za službu vlasti (1975), Za upevňovanie priateľstva v zbrani III. st. (1982), Za zásluhy o obranu vlasti (1987), Rad červenej hviezdy (1989), Pamätná medaila ministra obrany Slovenskej republiky I. st. (1997) a iné.

Úspešnú celoživotnú profesijnú cestu generálmajora Ing. Jána Čmilanského v službách slovenskej armády vystriedal pokojnejší život aktívneho dôchodcu žijúceho v rodinnom dome v prešovskej miestnej časti Nižná Šebastová. Niekdajšiu stálu pracovnú vyťaženosť v ozbrojených zložkách nahradila po odchode do dôchodku práca v záhrade či výpomoc s vnúčatami v prípade neprítomnosti alebo pracovnej zaneprázdnenosti ich rodičov. Okrem toho sa Janko osvedčil ako skvelý organizátor (podľa pozitívnych referencií účastníkov) spomienkových stretnutí bývalých spolužiakov z čias prešovského stredoškolského štúdia či neskoršieho vojenského štúdia vo Vyškove. Pravidelne sa zúčastňuje aj na stretnutiach Klubu slovenských generálov. Vrelý vzťah k prešovskému futbalu prejavuje pravidelnou návštevou futbalových stretnutí Tatranu Prešov, ktoré sú potom jednou z tém našich rozhovorov na spoločných stretnutiach pri káve v obľúbenej kaviarni Bongusto.

Marián Bilý

Vianočný bowlingový turnaj

OZ Naša Nižná Šebastová v spolupráci s jej členom a slovenským reprezentantom Stanislavom Hajdukom organizuje

27. decembra 2025

11. ročník tradičného Vianočného bowlingového turnaja, ktorý sa tento rok uskutoční v priestoroch haly Bowling pri trati, na Jazdeckej ulici číslo 1 v Prešove *so začiatkom o 14:00 hod.*

Turnaj o Putovný pohár OZ NNŠ je určený pre všetkých športu oddaných Šebastovčanov bez rozdielu veku a pohlavia, t. j. pre mužov, ženy, chlapcov a dievčatá.

Záujemcovia môžu nahlásiť svoju účasť telefonicky na čísle: 0905 226 495, mailom na adrese: hajdukpintea@centrum.sk, alebo osobne v deň konania turnaja, najneskôr 15 minút pred jeho začiatkom, t. j. do 13:45 hod. Štartovné je 10,- eur pre každého súťažiaceho.

POZVÁNKA

Tešíme sa na Vašu účasť.

Vtip:

Učiteľ matematiky:

- Už polhodinu vám vysvetľujem, že jedna polovica je rovnako veľká ako druhá polovica, a stále to väčšia polovica z vás nechápe!

Z korešpondencie dcéry s matkou:

- Mami, veľmi ma to mrzí, ale vizerá to tak, že som tehotná...
- Katka, ty si robíš srandu? Máš 18, o dva mesiace maturuješ a napíšeš „vyzerá“ s mäkkým i?

	4	6		5		8	2	3
		8		9	6	7		4
				4				
3	5			7	2		4	
	6				1			
		7			9			1
	9		4		5		8	7
8						4		2
7	3	4	9	2	8	5		6

*Členovia Občianskeho združenia Naša Nižná Šebastová
želajú všetkým obyvateľom našej miestnej časti a priaznivcom nášho združenia
príjemné a požehnané vianočné sviatky naplnené radosťou z príchodu Božieho syna
v duchu veršov básnika Františka Ruščáka
a úspešné vykročenie do nadchádzajúceho nového roka 2026
otvárajúceho druhú štvrtinu tretieho tisícročia.*

*A prišiel posol ...
František Ruščák*

*A izba zasa plná ihličí,
okolo ticho, sťaby tišina,
zamĺkli hlasy, nikto nekričí ...,
čo bolo dávno, znova začína;
... a prišiel posol – „Pokoj vám ...“;
priložil dlane na naše čelá,
tá chvíľa odrazu nám znela
akoby zhora nebeský chór,
keď znie to Slovo, počúvaj, nehovor
„Pokoj vám ...“, tak znova vravel,
,vám, ľuďom dobrej vôle´.
Na našom stole opäť obrus biely,
na ňom sa nová hviezda trbliece,
zas máme to, čo sme veľmi chceli –
pokojné dni – sú tu Vianoce.*